

Marian Alfons Mychra

Suspensa

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 10/1-2, 89-103

1967

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. MARIAN-ALFONS MYRCHA

SUSPENSIA

(c. d.)

Treść: § 2. Pojęcie i podział suspensy. 1. Pojęcie suspensy. A. Dawne prawo. B. Kodeks Prawa Kanonicznego. 1. Określenie. 2. Różnice między suspensą a innymi cenzurami oraz karami podobnymi do niej. II. Podział suspensy.

§ 2. Pojęcie i podział suspensy

I. Pojęcie suspensy

A. Dawne prawo

Źródła dawnego prawa kanonicznego nie podawały określenia suspensy. Wymieniały one natomiast istotne cechy do jakich zaliczyć należy: charakter poprawczy tejże kary oraz zakaz wykonywania czynności mających podstawę w przyjętych święceniach lub w sprawowanym urzędzie kościelnym. Nie znajdujemy także w źródłach dawnego prawa określenia cenzury¹. Znamienne jest w tej materii oświadczenie papieża

¹ Por. Suarez F., *Disputationes de censuris in communi, excommunicatione, suspensione et interdicto, itemque de irregularitate*, Venetiis 1608, disp. 25, sect. 1;

Coronata M., Conte (A), *Institutiones iuris canonici*, Vol. IV, *De delictis et poenis*, ed. 4 aucta et emendata, Taurini-Romae 1955, n. 1799;

Cappello F., *Tractatus canonico-moralis de censuris iuxta Codicem Juris Canonici*, ed. 4, Romae — Taurini 1950, n. 495—496;

Wernz-Vidal, *Jus canonicum*, ed. 2, *Jus poenale ecclesiasticum*, Romae 1951, n. 314;

Michiels G., *De delictis et poenis*, Parisiis—Tornaci—Romae—Neo Eboraci 1961, III, 321—326;

Roberti F., *De delictis et poenis*, vol. I, pars II, *De poenis in genere, de censuris in genere et in specie*, ed. 2, Rōmae 1944, n. 373;

Reiner E., *Suspension of Clerics*, Washington D. C. 1937, 34—40;

Opieliński J., *O. cenzurach kościelnych*, Poznań 1894, 265, n. 175;

Lega M., *Praelectiones in textum iuris canonici, De delictis et poenis*, ed. 2, Romae 1910, 250, n. 182;

Innocentego III (1198—1205) w sprawie rozumienia terminu „cenzura” znajdującego się w pismach papieskich. Papież wyjaśnia, że przez cenzurę kościelną należy rozumieć nie tylko interdykt, ale także suspensę i ekskomunikę². Autentyczne wyjaśnienie papieża aczkolwiek wskazuje na rodzaj kar, którym przysługuje nazwa cenzury oraz tychże podział, nie zawiera jednak określenia cenzury i nie wyklucza możliwości stosowania tej nazwy do innych kar, posiadających charakter ciągły i które mogą być nałożone na sposób cenzury. Dopiero z początkiem XVI wieku nazwę cenzury zaczynają autorzy ograniczać wyłącznie do kar wyszczególnionych przez papieża Innocentego III i w ten sposób odróżniać kary poprawcze od kar odwetowych³. Postępowanie to przyczyniło się do ustalenia określenia cenzury w nauce kanonicznej, na podstawie wyżej wymienionego wyjaśnienia papieskiego, jak też rozporządzeń papieskich zawartych w *Liber Sextus Bonifacii VIII*, a wydanych przez papieża Innocentego IV (1243—1254) na pierwszym soborze Lińskim w 1245 roku, podkreślającego charakter poprawczy ekskomunikacji; Bonifacego VIII (1294—1303) nakazującego sędziom dokonania upomnienia kanonicznego przed wymiarem suspensy, interdyktu i ekskomunikacji⁴. Papież Benedykt XIV (1740—1758) w encyklice „*Inter praeteritos*” z dnia 3 grudnia 1749 roku, § 48⁵ wyjaśnia, że wyliczenie cenzur przez papieża Innocentego III jest wyczerpujące. Przy tej okazji wymieniony Zwierzchnik Kościoła zbija mylny pogląd Gonzaleza, który w komentarzu do X, V, 40, 20 podaje, że terminem cenzura określa się także nieprawidłowość (*irregularitas*) pochodzącą z przestępstwa. Za

Wernz F., *Jus decretalium*, VI, *Jus poenale ecclesiae catholicae*, Prati 1913, 207, n. 201;

Pellé P., *Le droit pénal de l'Église*, Paris 1939, 161, n. 101;

Reiffenstuel A., *Jus canonicum universum*, Venetiis 1717, lib. V, tit. 39, n. 161;

Schmalzgrueber F., *Jus ecclesiasticum universum*, Romae 1844, lib. V, lit. 39, n. 263 sq.;

Hilarius a Sexten, *Tractatus de censuris ecclesiasticis*, Montinae 1898, 65 sq.;

Kober F., *Die Suspension der Kirchendiener*, Tübingen 1862, 1-29.

² Por. X, V, 40, 20: „Quaerenti quid per censuram ecclesiasticam debeat intelligi, ...respondemus quod per eam non solum interdicti sed suspensionis et excommunicationis sententia veleat intelligi, ...”

³ Por. Myrcha M., *Prawo karne*, Warszawa 1960, II, 124—129;

Bride A., *Censures (Peines)*, *Dictionnaire de droit canonique*, III, col. 171, 172.

⁴ Por. *Sext.* V, 11, 1; *Sext.* V, 11, 13.

⁵ Por. Gasparri P., *C. J. C. Fontes* II, 272, n. 404.

tezą, że przez cenzurę należy rozumieć: interdikt, suspensę, ekskomunikę, wypowiedali się: Suarez, Molina, Trullengus, Filiucius, Reginaldus i inni kanoniści oraz moralisci. Pogląd ten papież Benedykt XIV uważa za słuszny. Wniosek — w rozumieniu papieża Benedykta XIV suspensa jest cenzurą. Mają więc do niej zastosowanie przepisy prawne regulujące kary poprawcze. Na inną istotną cechę suspensy wskazuje św. Kongregacja Rozkrzewiania Wiary w *instrukcji* z dnia 20 października 1884 roku, n. 1⁶. Jest nią zakaz wykonywania czynności wpływających ze święceń lub piastowanego urzędu przez osobę duchowną.

Kanoniści na podstawie wyżej wymienionych źródeł prawnych starali się dać określenie suspensy. Reiffenstuel, Ferraris⁷ przez suspensę rozumieli karę poprawczą, mocą której duchowny pozbawiony zostaje prawa wykonywania aktów kościelnych przysługujących mu na podstawie sprawowanego urzędu. Suarez, Schmalzgrueber⁸ suspensą nazywali cenzurę, która zabrania duchownemu wykonywać funkcje kościelne i korzystać z jakiegokolwiek władzy kościelnej. Wernz, Hollweck⁹ suspensą określali cenzurę, mocą której duchowny pozbawiony był prawa korzystania, wykonywania lub sprawowania funkcji kościelnych jemu przynależnych na podstawie otrzymanych święceń, bądź uzyskanego urzędu lub beneficium kościelnego. Lega¹⁰ przez suspensę

⁶ Pōr. Gasparri P., *C. J. C. Fontes*, VII, 509, n. 4907.

⁷ Por. Reiffenstuel A., *Jus canonicum*, lit. V, tit. 39, n. 159: „Suspensio est censura ecclesiastica, qua prohibetur minister Ecclesiae ab aliquo actu ecclesiastico alias sibi competente”.

Ferraris L., *Prompta bibliotheca canonica, iuridica, moralis, theologica*, Parisiis 1866, do s. „Suspensio”, art. 1, n. 1.

⁸ Por. Suarez F., *De censuris*, disp. 25, sect. 1, n. 2: „Suspensionem esse censuram quandam ecclesiasticam qua minister Ecclesiae impeditur ne functiones ecclesiasticas exerceat, aliquaeve ecclesiastica potestate utatur”;

Schmalzgrueber F., *Jus ecclesiasticum*, lib. V, tit. 39, n. 263.

⁹ Por. Wernz F., *Jus decretalium*, VI, 307, n. 201: „Suspensio est censura, qua clericus privatur usu sive exercitio potestatis ecclesiasticae vel functionum ecclesiasticarum ipsi ratione ordinis vel officii vel beneficii ecclesiastici competentium”.

Hollweck J., *Die kirchliche Strafgesetze*, Mainz 1899, § 59: „Unter Suspension versteht man das von zuständigen kirchlichen Obern zeitweilig oder dauernd über einen Kleriker verhängte Verbot, die Weihegewalten (susp. ab ordine) auszuüben oder die geistlichen Amtsfunktionen (susp. ab officio) vorzunehmen, oder die Früchte eines innegehabten Beneficiums (sus. a beneficio) zu besitzen”.

¹⁰ Por. Lega M., *De delictis et poenis*, 251, n. 183: „Suspensio est censura qua clericus prohibetur vel in tōtum vel pro parte ab

rozumie cenzurę, która zabrania duchownemu korzystania z praw lub dóbr przynależnych stanowi duchownemu. Opieliński¹¹ określa suspensę w ten sposób: „Suspensa jest to cenzura, która zabrania duchownemu używać władzy kościelnej, jaką ze względu na swoje officium albo beneficium posiada”.

Analizując określenia suspensy wyżej wymienionych autorów należy stwierdzić, że one pokrywały się ze sobą, przynajmniej w kwestiach istotnych. Wszyscy kanoniści twierdzili, że suspensa jest cenzurą przeznaczoną specjalnie do karania osób duchownych. Opieliński¹² zaznacza, że „suspensa jest rodzajem ekskomuniki w zastosowaniu do duchownych jako takich. Jak wszyscy wierni, świeccy i duchowni (laici et clerici), połączeni są w jedną widzialną społeczność i tych samych wspólnych używają dóbr Kościoła, tak duchowni w Kościele osobną dla siebie tworzą korporacją, ustanowioną ku prowadzeniu wiernych i zarządzaniu dobrami kościelnymi. Ekskomunika usuwa od wspólnych wszystkim wiernym dóbr Kościoła, suspensa zaś usuwa od tego dobra, które duchownym jako takim przysługuje; a tem dobrem jest władza rządzenia w kościele, która jest duchownych udziałem albo ze względu na ich officium albo ze względu na ich beneficium albo ze względu na officium i beneficium. Przez *officium* rozumie się i *ordo* i *iurisdictio*; przez *beneficium* zaś i zarządzanie czyli administrowanie dóbr beneficalnych i pobieranie dochodów z beneficjum płynących. W tych funkcjach mieści się cała władza kościelna, inne funkcje do niej nie należą. Wskutek tego suspensa nakłada się tylko na duchownych i nie wyłącza ze społeczności wiernych: duchowny suspendowany może mimo suspensy biernie uczestniczyć w nabożeństwach kościelnych i w przyjmowaniu Sakramentów św., byle zkażąd tego był godnym, nie jest pozbawiony za życia suffragiów Kościoła a po śmierci pogrzebu kościelnego”. Różnice uwidaczniały się natomiast w sprawach drugorzędnych, przede wszystkim w ustalaniu przedmiotu tejże cenzury.

exercitio sui ministerii aut alicuius potestatis sibi competentis ratione officii aut beneficii ecclesiastici”.

¹¹ Por. Opieliński J., 266, n. 175: „Suspensa jest to cenzura, która zabrania duchownemu używać władzy kościelnej, jaką ze względu na swoje officium albo beneficium posiada”.

¹² Por. Opieliński J., *O cenzurach kościelnych*, 265, n. 175.

B. Kodeks Prawa Kanonicznego

1. Określenie

Kodeks prawa kanonicznego w kanonie 2278 § 1 podaje określenie suspensy:

Can. 2278 § 1. „*Suspensio est censura qua clericus officio vel beneficio vel utroque prohibetur*”.

Kan. 2278 § 1. Suspensa jest cenzurą, która zabrania duchownym wykonywania czynności wynikających z urzędu lub beneficium albo z obydwu razem.

Określenie suspensy podane przez Kodeks prawa kanonicznego jest zwięzłe i krótkie. W porównaniu z nauką prawa przedkodeksową opuścił prawodawca w nim słowa bezużyteczne a włączył natomiast wyrażenia dokładniej określające przedmiot suspensy przez co wykluczył rozbieżność zdań jaka istniała odnośnie spraw drugorzędnych omawianej kary.

W kanonie 2278 § 1 prawodawca stwierdza:

a) *Suspensa jest cenzurą*, to jest karą zmierzającą do poprawy przestępcy. Nie twierdzi prawodawca, że charakter cenzury przysługuje suspensie z jej natury. Przeciwnie w kanonie 2255 § 2 zaznacza się wyraźnie, że suspensa, podobnie jak i interrykt, może być wymierzana jako kara odwetowa, a w kanonie 2298, n. 2 widnieje ona w katalogu kar odwetowych. Jest nią, jeśli została aplikowana dożywotnio (in perpetuum), na czas określony (ad tempus definitum) lub według uznania przełożonego (ad beneplacitum superioris). W razie wątpliwości należy przyjąć, że jest cenzurą (kan. 2255 § 2). W związku z tym w zasadzie winna ona być stosowana jako cenzura. Uzasadnienia powyższego przepisu należy upatrywać w tym, że w cenzury trudniej się wpada a łatwiej można się z nich uwolnić. Takie ujęcie pojęcia suspensy idzie po linii wytyczonej przez prawodawcę w kanonie 2219 § 1 łącznie z kanonem 19 — odnośnie prawa karnego¹³.

W wypadku gdy jest suspensa cenzurą mają wówczas zastosowanie przepisy ogólne regulujące wymiar i zwalniające z tychże kar a zawarte w kanonach 2241—2254. Wśród nich wymienić należy kanon 2242 § 1, w myśl którego cenzurą może być karane przestępstwo dokonane, duże z punktu widzenia obiektywnego jak i subiektywnego połączone z upo-

¹³ Por. Michiels G., *De delictis et poenis*, 322.

Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 465, n. 373;

Berutti Ch., *Institutiones iuris canonici*, vol. VI, *De delictis et poenis*, Taurini-Rōmae 1938, 198, n. 74.

rem, po uprzednim upomnieniu kanonicznym o którym jest mowa w kanonie 2242 § 2, łącznie z kanonem 2233 § 2. Zwolnienie z suspensy może nastąpić tylko za pomocą absolucji, której przełożony nie może odmówić jeśli sprawca porzucił upór zgodnie z kanonem 2243 § 1 i kan. 2242 § 3. Mają tu zastosowanie także przepisy regulujące zwalnianie z cenzur w wypadkach zwykłych, nagłych i niebezpieczeństwie śmierci, o których jest mowa w kanonach 2252—2254 oraz inne przepisy dotyczące cenzur w ogólności, jak np. ich zastrzeżenia kan. 2245—2247.

b) „Cenzura, która zabrania duchownym...” W słowach tych prawodawca uwypukla podmiot suspensy, o którym już wcześniej mówił w kanonie 2255 § 2. Są nim wyłącznie osoby duchowne a to z tej racji, że dobra lub prawa, jakie są przedmiotem suspensy, a o którym będzie moza niżej, należą do osób duchownych, które je uzyskują po przez święcenia, urzędy lub beneficia. Konsekwencją tego jest, że osoby świeckie nie mogą być karane suspensą ponieważ nie posiadają one ani święceń ani jurysdykcji. Z tej racji wyrażenie „suspensi” zawarte w jakiejś ustawie a odnoszące się i do osób świeckich musi być tłumaczone w znaczeniu zarządzenia administracyjnego lub kary odwetowej wspólnej dla wszystkich osób w Kościele, o której jest mowa w kanonie 2291, n. 10¹⁴.

Zgodnie z kanonem 108 § 1 przez duchownych należy rozumieć wszystkie osoby, które posiadają jakieś święcenia lub tylko tonsurę. Podmiotem suspensy są więc duchowni święceń wyższych i mniejszych, zakonnicy i duchowni świeccy, zwierzchnicy (praelati) i przełożeni (superiores) oraz duchowni posiadający władzę specjalną, która może być przedmiotem suspensy. Nie wykluczeni są tu kardynałowie i biskupi, aczkolwiek jeśli chodzi o konkretną suspensę ma tu zastosowanie wyjątek, o którym jest mowa w kanonie 2227 § 2.

W myśl kanonu 2255 § 2 podmiotem suspensy mogą być i kolegia duchownych (communitates seu collegia clericorum) pod warunkiem, że stanowią one osobę moralną, która posiada własne prawa i dobra niezależne od osób fizycznych wcho-

¹⁴ Por. Conc. Trid. ses. XXV, c. 17 de Regularibus: „...Quod si praefecta certiorum episcopum non fecerit, quamdiu episcopo videbitur, ab officio suspensa sit”.

Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 323, dop. 2;

Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 470, n. 376;

Hollweck J., 133, § 59, dop. 5.

Coronata M., *Institutiones iuris canonici*, IV, 244, dop. 3, n. 1799.

dzących w skład tego kolegium¹⁵. Kwestie wyżej wymienione omówimy szerzej w paragrafie poświęconym podmiotowi suspensy.

c) „*Suspensa jest cenzurą, która zabrania duchownym wykonywania czynności wynikających z urzędu lub beneficium albo obydwu razem*”.

1) Końcowe słowa określenia suspensy wskazują na jej przedmiot, który jest tu ogólnie wymieniony przez prawodawcę. Zgodnie z definicją przedmiot suspensy jest trojakiemu rodzaju: „*suspensio ab officio, suspensio a beneficio et suspensio ab utroque*” — suspensa od urzędu, suspensa od beneficium lub suspensa od obydwu razem. Co każda z tych suspens oznacza, a właściwie czego ona zabrania, będzie szczegółowo omówione w następnych paragrafach poświęconych skutkom suspensy. Ogólnie rzecz biorąc suspensa może zabraniać w całości lub częściowo — a to jest wynikiem kanonu 2278 § 2, który przewiduje podział skutków suspensy — wykonywania czynności wynikających z posiadanej władzy w Kościele na podstawie przyjętych święceń lub sprawowanego urzędu a także władzy administracyjnej związanej z beneficium. Kwestie te szczegółowo zostaną omówione przy wyjaśnianiu poszczególnych rodzajów suspens, które wyszczególnione są w kanonie 2278 § 2 — 2281.

2) Skutek suspensy w ujęciu ogólnym stanowi *zakaz* (*prohibitio*) — wykonywania czynności wynikających z urzędu lub beneficium lub z obu razem. Przedmiotem suspensy jest prawo korzystania z władzy święceń, wykonywania jurysdykcji a także pobierania dochodów i administrowania beneficium. *Suspensa zabrania* wykonywania wyżej wymienionych praw. *Suspensa* jest więc karą, która albo zabrania wykonywania władzy kościelnej płynącej ze święceń lub jurysdykcji związanej z posiadanym urzędem lub beneficium albo też pozbawia dochodów beneficjalnych. Wynika stąd, że suspensa nie pozbawia duchownego urzędu lub beneficium, czyli nie odbiera mu prawa ani władzy w jakie jest wyposażony duchowny z racji piastowania urzędu lub posiadania beneficium, ale tylko zabrania mu korzystania z tych praw lub ich wykonywania. W związku z tym duchowny suspendowany jeżeli nie podporządkowuje się karze działa ważnie, lecz niegodziwie. Zasada ta nie jest bezwzględna, dopuszcza ona wyjątek, o którym jest mowa w kanonie 2283 i 2284. Ustawa więc określa, kiedy czyn-

¹⁵ Por. Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 323, 324; Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 470, n. 376.

ności dokonane przez suspendowanego należy uznać za nieważne. Taką jest w myśl kanonu 2284 *suspensa* od jurysdykcji po wyroku skazującym lub wyjaśniającym¹⁶.

2. Różnica między *suspensą* a innymi cenzurami oraz karami podobnymi do niej

a) Różnica między *suspensą* a *ekskomuniką* uwidacznia się w tym, że zgodnie z kanonem 2255 § 2 *ekskomunika* jest zawsze cenzurą. Podmiotem jej są osoby fizyczne, zarówno świeccy jak i duchowni. Bezpośrednim jej skutkiem jest wykluczenie przestępcy ze współuczestnictwa w społeczności wiernych ze wszystkimi skutkami, jakie przewiduje prawo, pośrednio także, jako konsekwencja wyżej wymienionego skutku, zakaz sprawowania władzy kościelnej (kan. 2257—2267). W kanonie 2257 § 1 prawodawca określa *ekskomunikę* jako cenzurę, która ochrzczonego przestępcę wyklucza ze społeczeństwa z wiernymi i sprowadza prawem określone skutki, które są nierozdzielne. Jest więc karą niepodzielną i może być wymierzana wyłącznie osobom fizycznym, jak to zaznacza prawodawca w kanonie 2255 § 2. Przepis ten jest powtórzeniem zarządzenia wydanego na pierwszym soborze Liobańskim w 1245 roku przez papieża Innocentego IV (1243—1254). *Ekskomunika* uważana jest w Kościele od najdawniejszych czasów za jedną z najcięższych sankcji karnych¹⁷. *Suspensa* — przeciwnie — aczkolwiek w zasadzie jest cenzurą, może być wymierzana także jako kara odwetowa, podmiotem jej są wyłącznie osoby duchowne fizyczne a także kolegia duchowne (osoby prawne). *Suspensa* zabrania wykonywania praw mających związek z przyjętymi święceniami lub posiadaną jurysdykcją lub obu razem, stąd dotyczy tylko duchownych (kan. 2255 § 1). *Suspensa* nie pozbawia współuczestnictwa z wiernymi; suspendowanemu wolno utrzymywać stosunki cywilne z wiernymi, stąd obłożony tą karą nie może nigdy być ogłoszony jako nietolerowany (*vitandus*); ponadto jest karą podzielną (kan. 2278 § 2).

b) *Suspensa* różni się także od *interdyktu*, który coprawda nie wyklucza przestępcy ze współuczestnictwa z wiernymi w dobrach duchowych, jak to czyni *ekskomunika*, lecz bezpoś-

¹⁶ Por. Michiels G., *De delictis et poenīs*, III, 324; Roberti F., *De delictis et poenīs*, I, pars II, 465, n. 373; Berutti Ch., *Institutiones iuris canonici*, VI, 198, n. 74.

¹⁷ Por. Myrcha M., *Ekskomunika*, Warszawa 1959, 15—17; Myrcha M. *Prawo karne*, Warszawa 1960, II, 122—140.

rednio zabrania czynnego lub biernego udziału w sakramentach św. i obrzędach religijnych, pozbawia pogrzebu kościelnego. Podmiotem tej kary są duchowni i świeccy jako osoby fizyczne oraz osoby prawne¹⁸. *Suspensa* natomiast nie pozbawia także prawa do pogrzebu kościelnego (kan. 2268 § 1); nie zezwala ona tylko na czynny udział w obrzędach religijnych i innych czynnościach w rozmiarach w jakich one są zawisłe od władzy kościelnej, czyli, innymi słowy, nie zezwala na czynny udział w dyspozycji dobrami duchowymi¹⁹.

c) Różnica między *suspensą* a *depozycją* uwidacznia się w tym, że *depozycja* pozbawia sprawcę tytułu kanonicznego (kan. 2303 § 1), *suspensa* — tylko wykonywania władzy święceń lub jurysdykcji. Wynika stąd, że po zniesieniu *suspensy* nie jest konieczne nowe nadanie urzędu, czy beneficium, jak to ma miejsce przy karze *depozycji*. Inna różnica uwidacznia się w naturze tych kar. *Depozycja* jest zawsze karą odwetową, z istoty swej wymierzaną dożywotnio, a ponadto, jeśli weźmie się pod uwagę sposób jej nałożenia, jest zawsze karą „*ferendae sententiae*”, nigdy nie jest karą „*latae sententiae*” (kan. 2303 § 3). *Suspensa* może być cenzurą i karą odwetową, często jest wymierzana na czas ściśle określony, a ponadto może być karą „*latae et ferendae sententiae*”²⁰.

d) *Suspensa* różni się także od kary *degradacji*, która oprócz *depozycji* powoduje dożywotnie pozbawienie szat kapłańskich oraz redukcję duchownego do stanu świeckiego (kan. 2305 § 1). *Degradacja* jest zawsze karą odwetową i „*ferendae sententiae*”, zasadniczo wymierzana jest dożywotnio i zalicza się do najcięższych kar przewidzianych przez Kodeks prawa kanonicznego²¹. *Suspensa* nie pozbawia ani tytułu kanonicznego, ani szat kapłańskich, ani też nie redukuje duchownego do stanu świeckiego; zabrania tylko wykonywania czynności wypływających z władzy święceń, jurysdykcji, czy obu razem.

¹⁸ Por. Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 465, n. 373; Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 325; Cappellō F., *De censuris*, ed. 4, n. 495.

¹⁹ Por. Wernz-Vidal, *Jus canonicum*, VII, n. 314;

Wernz F., *Jus decretalium*, VI, 207, n. 201.

Myrcha M., *Interdykt*, Warszawa 1960, 2—5.

²⁰ Por. Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 466, n. 373;

Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 326;

Lega M., *De delictis et poenis*, 250, n. 182;

Myrcha M., *Depozycja i degradacja*, Warszawa 1961, 125—144.

²¹ Por. Myrcha, *Depozycja i degradacja*, 145—150;

Wernz F., *Jus decretalium*, VI, 207, 208, n. 201.

e) *Suspensa* różni się także od zakazu wykonywania czynności świętych, wydanego w drodze administracyjnej, niezależnie od winy sprawcy, ze względu na ochronę dobra publicznego (kan. 2222 § 2). Nie zmienia stanu rzeczy, czy zakaz wydany był w czasie prowadzenia śledztwa wstępnego (kan. 1956), czy w wypadkach wyraźnie przez prawo przewidzianych (kan. 2372). Kodeks prawa kanonicznego w kanonie 2372 nawiązuje do Konstytucji „*Apostolicae Sedis*”²², gdzie przewidziany jest zakaz wykonywania władzy święceń temu, kto w dobrej wierze przyjął święcenia od ekskomunikowanego, suspendowanego, interdykowanego po wyroku skazującym lub stwierdzającym, albo od notorycznego apostaty, heretyka lub schizmatyka. Powodu takiego zakazu należy upatrywać w tym, że aczkolwiek biskup ekskomunikowany, suspendowany, obłożony interdyktem, po wyroku skazującym lub stwierdzającym, ważnie udziela święceń, jednakże sam wskutek cenzury utraciłszy prawo wykonywania władzy święceń nie może tego prawa przekazać innemu w myśl zasady: „*nemo dat, quod non habet*”. Z tej racji temu, kto w ten sposób był ordynowany wzbronione jest spełnianie funkcji święceń dopóki przez dyspensę nie uzyska do tego upoważnienia. *Suspensa* jest zawsze karą i z tej racji konieczne jest do jej wymiaru uprzednie stwierdzenie winy i to w dużym stopniu, jak to przewiduje kanon 2216 § 2.

f) Różnica zachodzi także między *suspensą* a *nieprawidłowością* (kan. 983) a w ogóle *niezdolnością* (*inhabilitas*) o której jest mowa w kanonach: 15, 16 § 1, 2291, 9-o, 2298, 5-o. Nieprawidłowość i niezdolność dotyczą przyszłych praw, to jest uprawnień, które można nabyć w przyszłości na skutek przyjęcia święceń, uzyskania urzędów, beneficjów. *Suspensa*, przeciwnie, wywiera wpływ na prawa już nabyte (por. kan. 2283, 2265). Ponadto nieprawidłowość (*irregularitas*) i niezdolność (*inhabilitas*) w zasadzie nie są karani, *suspensa* natomiast zawsze jest karą²³.

²² Por. *Const. Apost. Sedis*, § 5, n. 6: „*Suspensionem ab ordine suscepto ipso iure incurrunt, qui eundem ordinem recipere praesumpserunt ab excommunicato, vel suspenso, vel interdicto nominatim denuntiatis, aut ab haeretico vel schismatico notorio: eum vero qui bona fide a quopiam eorum est ordinatus, exercitium non habere ordinis sic suscepti, donec dispenseatur, declaramus*”.

Gasparri F., *C.J.C. Fontes*, III, 28, n. 552;
Opieliński J., *O cenzurach kościelnych*, 267, n. 176.

²³ Por. Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 466, n. 373;
Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 326.

II. Podział suspensy

Suspensę, podobnie jak i inne kary kościelne, w szczególności cenzury, możemy podzielić na różne rodzaje, zależnie od tego, co stanowić będzie kryterium podziału. Ze względu na cel jaki prawodawca chce osiągnąć, dzielimy suspensę na suspensę cenzurę i suspensę karę odwetową; ze względu na formę prawną — suspensę „a iure” i suspensę „ab homine”; z uwagi na wymiar — suspensę „latae et ferendae sententiae”; ze względu na stosunek ustawy do kary — na suspensę określoną i nieokreśloną; z uwagi na możliwość uwalniania — na suspensę zastrzeżoną i niezastrzeżoną; ze względu na stosunek kary do sprawiedliwości — na suspensę sprawiedliwą i niesprawiedliwą; ze względu na długość trwania kary — na suspensę dożywotnią i czasową. Wszystkie wyżej podane podziały odnośnie suspensy nie mają większego znaczenia, ponieważ regulują je ogólne przepisy dotyczące kar a w szczególności cenzur. Omówione one zostały w pracy p. t. Prawo Karne, tom II, Kara, str. 99—242.²⁴ Jedyny podział, właściwy dla suspensy jest ten, jaki znajdujemy w kanonach poświęconych tejże karze. Podstawą jego jest różny przedmiot suspensy, na jaki pracodawca wskazuje w kanonie 2278 § 1, określając suspensę. Z uwagi na przedmiot rozróżniamy trojakiemu rodzaju suspensę: *suspensę od rzędu, od beneficium i od obu razem* (suspensio ab officio, a beneficio et suspensio ab utroque). W następnych kanonach wprowadza pracodawca dalszy podział każdej z wyżej wymienionych suspens, stąd nasuwa się podział na suspensę *całkowitą i częściową* w zależności od tego czy zakaz wykonywania czynności związanych z urzędem czy beneficium dotyczy wszystkich czynności, czy tylko niektórych.

Uwzględniając przepisy Kodeksu prawa kanonicznego zawarte w kanonach 2278—2281 rozróżniamy suspensę *ogólną i szczegółową*.

a) *Suspensą ogólną* (suspensio generalis seu ab utroque) nazywamy tego rodzaju suspensę, która zabrania duchownemu wykonywania wszystkich czynności wpływających z urzędu i beneficium (kan. 2278 § 2), a ponadto pozbawia pewnych praw i powoduje ściśle określoną niezdolność (kan. 2283, 2265). Ponieważ skutki tego rodzaju kary mogą być

²⁴ Por. Myrcha, *Prawo karne*, II, 99—242; Michiels G., *De delictis et poenis*, II, 36—112; Cappello F., *De censuris*, ed. 4, n. 497.

rozdzielone, stąd mogą powstać suspensy szczegółowe, jak suspensa: „*ab officio*” lub „*a beneficio*”, zależnie od tego, czy dotyczy tylko urzędu, czy beneficium (kan. 2278 § 2, 2279 § 1).

b) *Szczegółowa suspensa od urzędu* — „*Suspensio specialis ab officio*” może być:

1) *Całkowita*, jeżeli wywołuje ona wszystkie skutki, jakie prawodawca przewiduje w kanonie 2279 § 1, czyli jeżeli zabrania wszystkich czynności wypływających z władzy święceń i jurysdykcji oraz administracyjnej przysługującej duchownemu z mocy sprawowanego urzędu.

2) *Częściowa*, jeżeli zabrania wykonywania aktów władzy święceń, albo jurysdykcji albo administracyjnej. Taką jest zgodnie z kanonem 2279 § 2: „*Suspensio a iurisdictione*” i „*suspensio a divinis*” zależnie od tego, czy zabrania korzystania z władzy święceń, czy jurysdykcji.

Suspensa „a divinis” może ulec dalszemu podziałowi, którego podstawą będzie zakaz wykonywania władzy święceń lub konsekracji. W wiązku z tym mamy dalsze rodzaje suspensy: „*ab ordinibus, ab ordinibus sacris, a certo et definito ordine exercendo, a certo et definito ordine conferendo*”, także „*ab ordine pontificali, a pontificalibus*”. Wreszcie wykonywanie władzy czy to święceń czy to jurysdykcji może być ograniczone suspensą do pewnych czynności, wpływających z urzędu. Stąd mamy suspensę: „*a certo officio, a certo et definito ministerio*” (kan. 2279 § 2, 1-o — 9-o).

Wyżej wymienione rodzaje suspens mogą ulec jeszcze dalszemu podziałowi, co może mieć miejsce w wypadku, gdy przełożony ściślej określi funkcje, jakich nie wolno spełniać suspendowanemu²⁵.

1) *całkowitą* jeżeli duchownego pozbawia, zgodnie z kanonem 2280 § 1, nie tylko dochodów z beneficium, ale także prawa administracji dobrami beneficjalnymi.

2) *częściową* jeżeli duchownemu zabrania korzystania z dochodów z beneficium.

Z uwagi na to, że w Kościele różne urzędy i stanowiska są powierzane osobom duchownym i że zakaz wykonywania

²⁵ Por. Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 326—328; Berutti Ch., *Institutiones iuris canonici*, VI, 198, n. 74; Wernz F., *Jus decretalium*, VI, 208, n. 202; Suarez F., *De censuris*, disp. 25, sect. 2, 1 sq.; Kober F., *D. Suspens.*, 24 sq., 28 sq.

tychże zależy od swobodnego uznania przełożonego wymierzającego suspensę, w praktyce istnieje możliwość ustalenia różnego rodzaju suspens nie wyszczególnionych wyraźnie w Kodeksie prawa kanonicznego²⁶.

ARGUMENTUM

SUSPENSIO

Nōtio et divisio suspensionis

1. Notio. Suspensio est censura qua clericus officio vel beneficio vel utroque prohibetur (can. 2278 §1).

Substantialiter non differt ab hac notione nōtio suspensionis quam dabant, auctores ante Codicem. Deficiente in textibus juris antiqui definitione positiva, ab Auctoribus classicis variae tradebantur sus-

²⁶ Przed Kodeksem prawa kanonicznego niektórzy autorzy dzielili suspensę na cztery rodzaje: suspensę cenzurę, suspensę karę odwetową; suspensę jako zarządzanie administracyjne (suspensionem me-ram privationem) wymiar której następował za przestępstwo popełnione przez społeczność duchownych, a skutki której znosić musiały osoby niewinne (obecnie Kodeks prawa kanonicznego tego rodzaju suspensę odnośnie osób niewinnych przewiduje w kanonie 2394, n. 3); suspensę ad cautelam — dla uniknięcia zgorzenia. Suspensa ta była zarządzaniem administracyjnym wydanym ze względu na dobrō publiczne i nie posiadała charakteru kary. Obecnie por. kan. 2222 §2.

Por. Hilaris a Sexten, *Tractus de censuris ecclesiasticis*, Mogutiae 1898, 66;

D'Annibale J., *Sumula theologiae moralis*, I, tract. VI, *De delictis, poenis et censuris*, ed. 5, Romae 1908, 379;

Ballerini — Palmieri, *Opus theologicum mōrale*, Prati 1889, VII, 388;

Coronata M., *Institutiones iuris canonici*, IV, 248, n. 1799;

Ayrinhac R., *Penal legislation on the new Code of canon law*, New York 1921—1925, n. 145.

Do tych podziałów dodać należy suspensę „ab officio” w szerszym znaczeniu. Dotyczyła ona osób posiadających władzę domową. Taką była suspensa przełożonego „ab officio” w zakonach laickich (in religiōne laicali). Obecnie o tego rodzaju suspensie Kodeks nie wspomina.

Na podstawie zarządzenia wydanego przez *Sobór Trydencki*, ses. XXV, c. 17 *de Regular.*, mogła być suspendowana przełożona w zakonach żeńskich „ab officio”: „Si Praefecta certiore Episcopum nōn fecerit, quando Episcopo videbitur, ab officio suspensa sit”. Ślusnie zaznacza Reiffenstuel A., *Jus canonicum*, lib. V, tit. 39, n. 164, że jest tu mowa nie o suspensie cenzurze, lecz o innej — pokrewnej karze. Por. w tej materii:

Hollweck J., *Die kirchliche Strafgesetze*, Mainz 1889, 133, § 59, dop. 5.

Coronata M., *Institutiones iuris canonici*, IV, 248, dop. 4;

Por. także kanony: 2411, 2412, 2413, 2414.

pensionis definitiones plus minusve adaequatae, quae concordabant sane quoad substantialia, sed diversae erant quoad accidentalia, praesertim in describendo huius poenae obiecto. Alii dicebant eam esse censuram qua minister Ecclesiae prohibetur ab aliquo actu ecclesiastico alias sibi competente, ita v. g. Rieffenstuel, Ferraris; alii, v. g. Suarez, Schmalzgrueber, censuram qua minister Ecclesiae impeditur, ne functiones ecclesiasticas exerceat aliquaque potestate ecclesiastica utatur; alii, v. g. Opieliński, Lega, censuram qua clericus privatur usu ecclesiasticae potestatis; alii, v. g. Wernz, Hollweck, censuram qua clericus privatur usu sive exercitio potestatis ecclesiasticae vel functionum ecclesiasticarum ipsi ratione ordinis vel officii vel beneficii ecclesiastici competentium.

Codex Juris Canonici tradit definitionem authenticam valde succinctam, sed insimul obiecti suspensionis plene et clare manifestativam. Substantialiter non differt ab hac notione definitio suspensionis quam dabant auctores ante Codicem, in qua dicebatur suspensio esse censura qua clericus usu potestatis ecclesiasticae privatur. Suspensio in Codice definitur censura et talis in dubio praesumitur (c. 2255 § 2); sed eadem potest esse etiam poena vindicativa, si detur in perpetuum vel praefinitum tempus vel ad beneplacitum superioris (c. 2298, 2-o); in dubio praesumitur censura, quia difficilius incurritur et facilius absolvatur (c. 19, 2219 § 1).

Obiectum suspensionis sunt exercitium potestatis ordinis, iurisdictionis, administrationis, itemque perceptio fructuum et administratio beneficii. Suspensio horum iurium exercitium prohibet. Lex ipsa definit, quando actus contra vetitum positos irritet (c. 2283, 2284).

Suspensio differt ab excommunicatione et ab interdicto quia ipsa solos clericos afficere potest (c. 2255 § 1); directe prohibet tantum exercitium sacri ministerii, dividi potest (c. 2278 § 2), etiam communitas clericorum suspendi potest. Excommunicatio segregat a consortio fidelium (c. 2257 § 1), solis personis phisicis irrogari potest (c. 2255 § 2) et est indivisibilis (c. 2257 § 1). Suspensio differt ab interdicto quia non aufert ius ad officia divina sed solum ius activum circa officia ecclesiastica.

Suspensio differt a depositione, quia haec adimit titulum (c. 2303 § 1), illa tantum exercitium potestatis ita ut, poena sublata, non sit necessaria nove collatio. Depositio praeterea est semper poena vindicativa, natura sua perpetua, ferendae sententiae (c. 2303 § 3); suspensio potest esse censura, plerumque irrogatur ad tempus, potest esse latae et ferendae sententiae. Suspensio differt etiam a degradatione quae praeter depositionem efficit privationem perpetuam (c. 2305 § 1); praeterea degradatio est semper poena vindicativa, ferendae sententiae, natura sua perpetua.

Suspensio differt quoque a simplici prohibitione exercendi sacri ministerii, quae, independenter ab imputabilitate, decerni potest ob providentiam pastorem intuitu boni publici (c. 2222 § 2).

Suspensio differt ab irregularitate et generatim ab inhabilitate, quia haec spectat ordines, officia, beneficia iura acquirenda, illa contra plerumque non respicit nisi aquisita: praeterea irregularitates generatim non sunt poenae, suspensio contra est semper vera poena.

2. Divisio. Suspensio dividitur: a) ratione obiecti: in suspensionem ab officio et in suspensionem a beneficio et in suspensionem ab officio simul et beneficio.

b) Ratione ambitus: in suspensionem generalem et specialem. Generalis est quae omnes effectus producit suspensionis sive ab officio, sive a beneficio. Specialis est quae vel ad solum officium vel beneficium refertur.

Specialis suspensio potest esse totalis vel partialis. Totalis est quae omnes effectus cc. 2279 § 1 et 2280 determinatos producit, partialis quae illos effectus partialiter tantum producit.

Nihil obstat quo minus etiam suspensio ab officio et a beneficio ad partiales limitetur effectus. Attamen nisi is qui suspensionem generalem infligit aliud declaret, suspensio generalis omnes effectus cuiusvis suspensionis producit.